

TRẦN KHÁNH PHƯƠNG (Chủ biên)
ĐINH MAI ANH

THIẾT KẾ BÀI GIẢNG SINH HỌC

TRUNG HỌC CƠ SỞ

(Tái bản có sửa chữa bổ sung)

NHÀ XUẤT BẢN HÀ NỘI

Lời nói đầu

Sau một thời gian ngắn phát hành, cuốn **Thiết kế bài giảng Sinh học 8** được đông đảo bạn đồng nghiệp gần xa đón nhận, sử dụng để tham khảo cho bài giảng của mình. Không những thế, nhiều bạn còn gửi thư góp ý, nhận xét mong cuốn sách hoàn thiện hơn trong lần tái bản sau.

Chúng tôi xin chân thành cảm tạ!

Chúng tôi tiếp thu những ý kiến đó vào việc biên soạn và xuất bản:

Thiết kế bài giảng Sinh học 8

Cuốn sách được viết theo chương trình sách giáo khoa mới ban hành năm 2004 – 2005. Sách giới thiệu một cách thiết kế bài giảng **Sinh học 8** theo tinh thần đổi mới phương pháp dạy – học, nhằm phát huy tính tích cực nhận thức của học sinh.

Về nội dung: Sách tuân theo đúng trình tự bài giảng trong sách giáo khoa **Sinh học 8**: gồm 66 bài ứng theo số tiết. ở mỗi tiết đều chỉ rõ mục tiêu về kiến thức, kĩ năng, thái độ, các công việc cần chuẩn bị của giáo viên và học sinh, các phương tiện trợ giảng cần thiết, để làm nhằm đảm bảo chất lượng từng bài, từng tiết lên lớp. Cuốn sách còn có các đề thi học kỳ sinh học lớp 8 trước đây để các thầy, cô giáo và học sinh tham khảo thêm.

Về phương pháp: Sách đã cố gắng vận dụng phương pháp dạy học mới để truyền tải từng nội dung cụ thể của bài học. ở mỗi tiết học, tác giả đưa ra nhiều hoạt động hấp dẫn, phù hợp với đặc trưng môn học như: xem tranh, quan sát vật thật hay mô hình, thảo luận, thực hành, chơi trò chơi, tham quan, thực địa - nhằm phát huy tính tự giác của học sinh. Đặc biệt **Thiết kế bài giảng Sinh học 8** rất chú trọng tới khâu thực hành trong từng bài học, đồng thời sách còn chỉ rõ từng hoạt động cụ thể của giáo viên và học sinh trong một tiến trình Dạy – Học, coi đây là hai hoạt động cùng nhau trong đó cả học sinh và giáo viên đều là chủ thể.

Chúng tôi hi vọng cuốn sách này sẽ là công cụ thiết thực, góp phần hỗ trợ các thầy, cô giáo giảng dạy môn **Sinh học 8** trong việc nâng cao hiệu quả bài giảng của mình. Chúng tôi rất mong nhận được những ý kiến đóng góp của các thầy, cô giáo và bạn đọc gần xa để cuốn sách ngày càng hoàn thiện hơn.

các tác giả

i. Mục tiêu**1. Kiến thức**

- HS thấy rõ được mục đích, nhiệm vụ, ý nghĩa của môn học.
- Xác định được vị trí của con người trong tự nhiên, dựa vào cấu tạo cơ thể cũng như các hoạt động tư duy của con người.
- Nắm được phương pháp học tập đặc thù của môn học cơ thể người và vệ sinh.

2. Kỹ năng

Rèn kỹ năng hoạt động nhóm, kỹ năng tư duy độc lập và làm việc với sách giáo khoa.

3. Thái độ

Có ý thức bảo vệ, giữ gìn vệ sinh cơ thể.

II. Đồ dùng dạy - học

- GV: giới thiệu tài liệu liên quan đến bộ môn.
- HS: sách, vở học bài.

iii. Hoạt động dạy - học

- GV: Giới thiệu sơ qua về bộ môn cơ thể người và vệ sinh trong chương trình sinh học lớp 8 → để HS có cách nhìn tổng quát về kiến thức sắp học → gây hứng thú.

Hoạt động 1

Vị trí của con người trong tự nhiên

Mục tiêu: HS thấy được con người có vị trí cao nhất trong thế giới sinh vật do cấu tạo cơ thể hoàn chỉnh và các hoạt động có mục đích.

<i>Hoạt động dạy</i>	<i>Hoạt động học</i>	<i>Nội dung</i>
<ul style="list-style-type: none"> - Em hãy kể tên các ngành động vật đã học? - Ngành động vật nào có cấu tạo hoàn chỉnh nhất? - Cho ví dụ cụ thể. - Con người có những đặc điểm nào khác biệt so với động vật? - GV nên ghi lại ý kiến của nhiều nhóm để đánh giá được kiến thức của HS. - GV yêu cầu HS rút ra kết luận về vị trí phân loại của con người. 	<ul style="list-style-type: none"> - HS trao đổi nhóm, vận dụng kiến thức lớp dưới trả lời câu hỏi. + Yêu cầu: <ul style="list-style-type: none"> - Kể đủ, sắp xếp các ngành theo sự tiến hóa. - Lớp thú là lớp động vật tiến hóa nhất, đặc biệt bộ khỉ. - HS tự nghiên cứu thông tin trong SGK → trao đổi nhóm, hoàn thành bài tập mục ▼ . Yêu cầu: ô đúng 1, 2, 3, 5, 7, 8 → đại diện các nhóm trình bày, nhóm khác bổ sung. → Các nhóm trình bày và bổ sung. 	<ul style="list-style-type: none"> + <i>Kết luận:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Loài người thuộc lớp thú. - Con người có tiếng nói, chữ viết, tư duy trừu tượng, hoạt động có mục đích → làm chủ thiên nhiên.

Hoạt động 2

Nhiệm vụ của môn cơ thể người và vệ sinh

Mục tiêu:

- HS chỉ ra được nhiệm vụ cơ bản của môn học cơ thể người và vệ sinh.
- Biết đề ra biện pháp bảo vệ cơ thể.
- Chỉ ra được mối liên quan giữa môn học với các bộ môn khoa học khác.

<i>Hoạt động dạy</i>	<i>Hoạt động học</i>	<i>Nội dung</i>
- Bộ môn cơ thể người và vệ sinh cho chúng ta hiểu biết điều gì?	- HS nghiên cứu thông tin SGK tr.5 → trao đổi nhóm → yêu cầu: + Nhiệm vụ bộ môn. + Biện pháp bảo vệ cơ thể. - Một vài đại diện trình bày → nhóm khác bổ sung cho hoàn chỉnh.	* <i>Nhiệm vụ môn học:</i> - Cung cấp những kiến thức về cấu tạo và chức năng sinh lý của các cơ quan trong cơ thể. - Mối quan hệ giữa cơ thể với môi trường để đề ra biện pháp bảo vệ cơ thể. - Thấy rõ mối liên quan giữa môn

- Cho ví dụ về mối liên quan giữa bộ môn cơ thể người và vệ sinh với các môn khoa học khác.	- HS chỉ ra mối liên quan giữa bộ môn với môn TDTT mà các em đang học.	học với các môn khoa học khác như: y học, TDTT, điêu khắc, hội họa...
---	--	---

Hoạt động 3

Phương pháp học tập bộ môn cơ thể người và vệ sinh

Mục tiêu: Chỉ ra được phương pháp đặc thù của bộ môn, đó là học qua mô hình, tranh, thí nghiệm.

Hoạt động dạy	Hoạt động học	Nội dung
- Nêu các phương pháp cơ bản để học tập bộ môn? - GV lấy ví dụ cụ thể minh họa cho các phương pháp mà HS nêu ra.	- HS nghiên cứu SGK → trao đổi nhóm → thống nhất câu trả lời. - Đại diện một vài nhóm trả lời - nhóm khác bổ sung.	+ Quan sát tranh ảnh, mô hình, tiêu bản, mẫu sống để hiểu rõ hình thái, cấu tạo. + Bảng thí nghiệm → tìm ra chức năng sinh lý các cơ quan, hệ cơ quan. + Vận dụng kiến thức giải thích các hiện tượng thực tế, có biện pháp vệ sinh rèn luyện cơ thể.

iV. Kiểm tra đánh giá

- GV yêu cầu HS trả lời.
+ Việc xác định vị trí của con người trong tự nhiên có ý nghĩa gì?

- + Nhiệm vụ của bộ môn cơ thể người và vệ sinh là gì?
- + Học bộ môn cơ thể người và vệ sinh có ý nghĩa như thế nào?

V. Dặn dò

- Học bài, trả lời câu hỏi SGK.
- Kẻ bảng 2 tr.9 SGK vào vở học bài.
- Ôn tập lại hệ cơ quan ở động vật thuộc lớp thú.

Chương I

Khái quát về cơ thể người

Bài 2

Cấu tạo cơ thể người

i. Mục tiêu

1. Kiến thức

- HS kể tên được cơ quan trong cơ thể người, xác định được vị trí của các hệ cơ quan trong cơ thể mình.
- Giải thích được vai trò của hệ thần kinh và hệ nội tiết trong sự điều hòa hoạt động các cơ quan.

2. Kỹ năng

- Rèn kỹ năng quan sát nhận biết kiến thức.
- Rèn tư duy tổng hợp logic, kỹ năng hoạt động nhóm.

3. Thái độ

Giáo dục ý thức giữ gìn bảo vệ cơ thể tránh tác động mạnh vào một số hệ cơ quan quan trọng.

II. Đồ dùng dạy - học

Tranh hệ cơ quan của thú, hệ cơ quan của người, sơ đồ phóng to hình 2-3 (SGK tr.9).

iii. Hoạt động dạy - học

1. Kiểm tra bài cũ

- GV: cho biết nhiệm vụ của bộ môn cơ thể người và vệ sinh.
- GV: nêu những phương pháp cơ bản học tập bộ môn cơ thể người và vệ sinh.

2. Bài mới

Hoạt động 1 Cấu tạo cơ thể

Mục tiêu:

- Chỉ rõ các phần của cơ thể.
- Trình bày sơ lược thành phần, chức năng các hệ cơ quan.

<i>Hoạt động dạy</i>	<i>Hoạt động học</i>	<i>Nội dung</i>
<p>- GV yêu cầu + Kể tên các hệ cơ quan ở động vật thuộc lớp thú? + Trả lời mục câu hỏi trong SGK tr.8.</p> <p>- GV tổng kết ý kiến của các nhóm và thông báo ý đúng.</p>	<p>- HS nhớ lại kiến thức, kể đủ 7 hệ cơ quan.</p> <p>- HS quan sát tranh hình SGK và trên bảng → Trao đổi nhóm hoàn thành câu trả lời → yêu cầu.</p> <p>+ Da bao bọc cơ thể + Cơ thể gồm 3 phần. + Cơ hoành ngăn cách. Phần ngực và bụng.</p> <p>- Đại diện nhóm trình bày → nhóm khác bổ sung.</p>	<p>1. Các phần cơ thể</p> <p>* <i>Kết luận:</i></p> <p>- Da bao bọc toàn bộ cơ thể. - Cơ thể gồm 3 phần: đầu, thân, tay chân.</p>

- GV hỏi
- + Cơ thể người gồm những hệ cơ quan nào? Nêu thành phần, chức năng của từng hệ cơ quan?
- GV kẻ bảng 2 lên bảng để HS chữa bài
- GV ghi ý kiến bổ sung → thông báo đáp án đúng.
- GV tìm hiểu số nhóm có kết quả đúng nhiều nội dung so với đáp án.

- HS nghiên cứu SGK, tranh hình, trao đổi nhóm, hoàn thành bảng 2 tr.9.
- Đại diện nhóm lên ghi nội dung vào bảng → nhóm khác bổ sung.

- Cơ hoành ngăn khoang ngực và khoang bụng.
- 2. Các hệ cơ quan**

<i>Hệ cơ quan</i>	<i>Các cơ quan trong từng hệ cơ quan</i>	<i>Chức năng từng hệ cơ quan</i>
Vận động	Cơ, xương	Vận động và di chuyển
Tiêu hóa	Miệng, ống tiêu hóa, tuyến tiêu hóa	Tiếp nhận và biến đổi thức ăn thành chất dinh dưỡng cung cấp cho cơ thể
Tuần hoàn	Tim, hệ mạch	Vận chuyển trao đổi chất dinh dưỡng tới các tế bào, mang chất thải, CO ₂ từ tế bào tới cơ quan bài tiết
Hô hấp	Đường dẫn khí, phổi	Thực hiện trao đổi khí CO ₂ , O ₂ giữa cơ thể với môi trường
Bài tiết	Thận, ống dẫn nước tiểu, bóng đái	Lọc từ máu các chất thải để thải ra ngoài
Thần kinh	Não, tủy, dây thần kinh, hạch thần kinh	Điều hòa, điều khiển hoạt động của cơ thể

- GV hỏi thêm: Ngoài các cơ quan trên, trong cơ thể còn có hệ cơ quan nào?